

Kangasala

OKSALLA YLIMMÄLLÄ

**Saarenmaan osayleiskaava,
kaava nro 36**

Luontotyyppien ja lajien uhanalaisuuden ja hallinnollisen aseman tarkistus

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	2
2	Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit	2
3	Luonnonsuojelulaki	3
3.1	Uhanalaisten eliölajien huomioonottaminen.....	3
3.2	Luontotyyppien suojelun vahvistaminen.....	4
4	Saarenmaan osayleiskaavan alueella tehdyt luontoselvitykset.....	6
5	Saarenmaan osayleiskaava-alueen luontotyyppien suhde luonnonsuojelulakiin	6
5.1	Luonnonsuojelulain 65 §:n tiukasti suojellut luontotypit	6
5.2	Luonnonsuojelulain 64 §:n suojellut luontotypit.....	7
5.2.1	Suojeltaviin luontotyyppeihin lisätyt uudet luontotypit.....	7
5.2.2	Suojeltavien luontotyyppien määritelmässä tapahtuneet muutokset.....	7
5.3	Luontotyyppien uhanalaisuusluokkien muutokset Saarenmaan alueella...9	
5.3.1	Luontotyyppien uhanalaisuus.....	9
6	Saarenmaan osayleiskaava-alueelta havaitut uhanalaiseksi säädetyt lajit ...	11
7	Johtopäätökset	13
8	Lähteet	13

6.6.2024

Katri Tolonen, ympäristösuunnittelija

Tekninen keskus

Kangasalan kaupunki

Liite 1. Saarenmaan osayleiskaava-alueelle sijoittuvat uhanalaiseksi säädettyjen eliölajien havainnot. Liite tarkoitettu vain viranomaisten käyttöön.

1 Johdanto

Kangasalan länsiosaan Tampereen rajalle sijoittuvassa Saarenmaan osaleiskaavassa on tarkoitus sovittaa yhteen teollisuus- ja työpaikka-alueiden, asutuksen, palvelujen, liikenteen sekä virkistys- ja viheralueiden toimintoja. Osayleiskaava laatiminen on aloitettu keväällä 2018 ja Kangasalan kaupunginvaltuusto hyväksyi kaavan 13.6.2022. Kaavasta kuitenkin valitettiin, ja hallinto-oikeus kumosi osayleiskaavan hyväksymistä koskevan kaupunginvaltuuston päätöksen joulukuussa 2023.

Kumoutuneen kaavaprosessin aikana on päivitetty Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit. Myös uusi luonnonsuojelulaji on astunut voimaan kesäkuussa 2023. Kangasalan kaupunki käynnistää Saarenmaan osayleiskaavan laatimisen uudelleen. Uuden kaavaprosessin yhteydessä on tarpeen tarkastella edellisen kaavaprosessin-aikana tehtyjä luontoselvityksiä suhteessa uudistuneeseen luonnonsuojelulakiin sekä tuoreimpiin luontotyyppien uhanalaisuusluokituksiin, jotta voidaan varmistaa, että alueen luontoarvot voidaan huomioida riittävästi ja voimassa olevan luonnonsuojelulain mukaisesti.

2 Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnit

Suomen ensimmäinen luontotyyppien uhanalaisuusarviointi sekä arvioitujen luontotyyppien kuvaukset julkaistiin vuonna 2008 (Raunio ym. 2008). Sarjassaan toinen luontotyyppien uhanalaisuusarviointi sekä luontotyyppien kuvaukset julkaistiin vuonna 2019 (Kontula & Raunio, 2018). Luontotyyppien ensimmäisen ja toisen uhanalaisuusarvioinnin tulokset eivät ole suoraan vertailtavissa keskenään, sillä eri vuosina käytetyt uhanalaisuuden arvioinnin kriteerit poikkeavat hieman toisistaan. Itse luontotyyppien kuvailuissa ja määritelmässä ei kuitenkaan ole eri arviointien välillä merkittäviä eroja.

3 Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulain tarkoituksena on luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen sekä luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen. Suomen ensimmäinen luonnonsuojelulaki on astunut voimaan jo vuonna 1923 (71/1923). Ensimmäinen luonnonsuojelulaki oli voimassa hieman yli 70 vuotta, kunnes laki kumottiin uudella luonnonsuojelulailla vuonna 1996 (1096/1996). 1.6.2023 astui voimaan uusi, nyt voimassa oleva luonnonsuojelulaki (9/2023). Uusimpaan luonnonsuojelulakiin on kirjattu muun muassa muutoksia koskien luonnonsuojelulla suojeltavia luontotyyppejä sekä uhanalaisten eliölaajien huomioonottamista.

3.1 Uhanalaisten eliölaajien huomioonottaminen

Uuteen luonnonsuojelulakiin on lisätty uusi säännös uhanalaisten eliölaajien huomioonottamisesta (76 §). Säännöksen mukaan viranomaisten tulee ottaa uhanalaiset eliölajit huomioon asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä. Uhanalaisilla lajeilla tarkoitetaan luonnonsuojelulain 75 §:ssä tarkoitettuja ja luonnonsuojeluasetuksen liitteessä uhanalaisiksi määritellyjä lajeja.

Säännös on luonnonsuojelulain esitöiden mukaan luonteeltaan informatiivinen. Sen tarkoitus on korostaa uhanalaisten lajien asemaa muiden lakien mukaisessa päätöksenteossa. Pykälän tarkoituksena ei ole muuttaa muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman myöntämisen edellytyksiä. Se ei myöskään ole muun lain mukaisen luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen esteenä. (HE 76/2022).

3.2 Luontotyyppien suojelun vahvistaminen

Luonnonsuojelulain 64 §:n mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella pykälässä listattujen suojeltujen luontotyyppien luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä. Uudessa luonnonsuojelulaissa ELY-keskuksen päätöksellä suojeltavien luontotyyppien lukumäärää on lisätty vanhentuneen luonnonsuojelulain yhdeksästä luontotyypistä uuden luonnonsuojelulain kolmeentoista luontotyyppiin, samalla kun yksi luontotyyppi on pudotettu luonnonsuojelulaista kokonaan pois. Uusia suojeltavia luontotyyppisiä ovat sisämaan tulvametsät, harjumetsien valorinteet, meriajokas-pohjat, suojaisat näkinpartaispohjat ja kalkkikalliot. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) 29 §:ssä luetellut suojellut luontotyypit sekä uuden voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:ssä luetellut suojellut luontotyypit listattuna rinnakkain.

	Isl (1096/1996) 29 §	Isl (9/2023) 64 §
Luonto-	Luontaisesti syntyneet, merkittävil- tyyppi osin jaloista lehtipuista koostuvat met- siköt	Jalopuumetsiköt
	Pähkinäpensaslehdot	Pähkinäpensaikot
	Tervaleppäkorvet	Tervaleppämetsät
	Luonnontilaiset hiekkarannat	Hiekkarannat
	Merenrantaniityt	Merenrantaniityt
	Puuttomat tai luontaisesti vähäpuus- toiset hiekkadyynit	Rannikon metsäiset dyynit
	Katajakedot	Kedot
	Lehdesniityt	Lehdesniityt
	Avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät	Sisämaan tulvametsät
		Harjumetsien valorinteet
		Meriajokas-pohjat
		Suojaisat näkinpartaispohjat
		Kalkkikalliot

Myös joidenkin suojeltavien luontotyyppien määrittelyperusteita on tarkistettu. Uudessa luonnonsuojelulaissa luontotyyppien määritelmässä on tapahtunut muutoksia pähkinäpensaikkojen, tervaleppämetsien sekä ketojen osalta.

Pähkinäpensaikot

Pähkinäpensaikkoja suojeleva luontotyyppien määritelmä oli vanhentuneessa luonnonsuojelulaissa rajattu pähkinäpensaslehtoihin. Uuden luonnonsuojelulain määritelmässä pähkinäpensaikko voi kasvaa muunkinlaisella kasvupaikalla kuin lehdolla.

Tervaleppämetsät

Tervaleppämetsiä suojeleva luontotyyppien määritelmä oli vanhentuneessa luonnonsuojelulaissa rajattu tervaleppäkorpiin. Uuden luonnonsuojelulain määritelmässä suojeltavaa tervaleppämetsää voi kasvaa korven lisäksi myös luhdissa ja lehdossa.

Kedot

Ketoja suojeleva luontotyyppien määritelmä oli vanhentuneessa luonnonsuojelulaissa kohdistettu siten, että suojeltavilla kedoilla täytyi kasvaa maise-mallisesti merkittävässä määrin katajaa. Uudesta luonnonsuojelulain määritelmästä vaatimus katajan esiintymisestä suojeltavalla kedolla on poistunut, minkä johdosta uusi luonnonsuojelulaki kattaa useampia ketoluontotyyppisiä.

Uudessa luonnonsuojelulaissa on vahvistettu myös eräiden luontotyyppien suojelua muuttamalla serpentiinikalliot ja avoimet dyynit suoraan lain nojalla suojeltaviksi luontotyypeiksi (65 §).

4 Saarenmaan osayleiskaavan alueella tehdyt luontoselvitykset

Aiemman Saarenmaan osayleiskaavaprosessin yhteydessä on tehty useampia luontoselvityksiä, joista kaikki on tehty ennen luonnonsuojelulain uudistusta kesällä 2023.

Saarenmaan osayleiskaava-alueelta tehdyt luontoselvitykset

- FCG Oy. (2022) Saarenmaan osayleiskaava-alueen lahokaviosammalselvitys. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 21.12.2022. Raportti
- Kangasalan kaupunki (2020) Mäkelän läntisen liito-oravametsän tarkistus. Saarenmaan osayleiskaava. Kangasalan kaupunki, 21.2.2020. Raportti.
- FCG Oy. (2019) Saarenmaan osayleiskaava-alueen liito-oravaselvitys, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 17.6.2019. Raportti
- Kangasalan kaupunki (2018) Saarenmaan luontoselvitys. Kangasalan kaupunki, 13.11.2018. Raportti.
- FCG Oy. (2017) Saarenmaa-Ruskon asemakaavan luontoselvitys. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 14.3.2017. Raportti

5 Saarenmaan osayleiskaava-alueen luontotyyppien suhde luonnonsuojelulakiin

5.1 Luonnonsuojelulain 65 §:n tiukasti suojellut luontotyypit

Saarenmaan osayleiskaavan alueella ei alueella tehtyjen luontoselvityksien sekä muun avoimesti saatavilla olevan paikkatiedon perusteella todennäköisesti esiinny uuden luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisesti tiukasti suojeltavia luontotyyppejä, eli avoimia dyynejä tai serpentiinikallioita, -kivikoita tai sorakoita.

Avoimilla dyyneillä tarkoitetaan luonnonsuojelulaissa Itämeren rannikolla tai saaristossa olevia avoimia dyynejä.

Serpentiinikalliot ovat Suomessa lähtökohtaisesti hyvin harvinaisia ja ne painottuvat Itä-Suomeen ja Keski-Lappiin. Suomen ympäristökeskus on vuonna

2023 julkaissut koko maan kattavan serpentiinikallioiden paikkatietoaineiston Suomen tunnetuista ja mahdollisista serpentiinivaikutteisista ympäristöistä. Paikkatietoaineiston mukaan, serpentiinikallioita ei esiinny Saarenmaan alueella (Suomen ympäristökeskus, 2023).

5.2 Luonnonsuojelulain 64 §:n suojellut luontotyypit

5.2.1 Suojeltaviin luontotyyppihin lisätyt uudet luontotyypit

Luonnonsuojelulain 64 §:ään lisätyistä uusista luontotyypeistä meriajokaspohjista, suojaisista näkinpartaispohjista, harjumetsien valorinteistä, sisämaan tulvametsistä sekä kalkkikallioista voi alueelta tehtyjen luontoselvityksien ja avoimesti saatavilla olevan muun tiedon pohjalta todeta, ettei näitä luontotyyppisiä esiinny tai todennäköisesti esiinny Saarenmaan osayleiskaavan alueella.

Osayleiskaavan alueella ei esimerkiksi sijaitse sellaisia järviä tai virtavesiä, joiden varrelle tulvametsiä todennäköisesti syntyisi. Myös luonnonsuojelulain mukaisten kalkkikallioiden esiintyminen alueella on epätodennäköistä. Kalkkikivialueet ovat lähtökohtaisesti Pirkanmaalla harvinaisia eikä Saarenmaan osayleiskaavan alueelta ole Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden kartoituksissa rajattu arvokkaita kallioalueita (Lindholm 2014). Alueelta tehtyjen luontokartoitusten yhteydessä kallioisilta alueilta kuvatut luontotyyppikuvaukset eivät viittaa kalkkikallioilla viihtyvään luontotyyppiin.

5.2.2 Suojeltavien luontotyyppien määritelmässä tapahtuneet muutokset

Saarenmaan osayleiskaavan alueella ei todennäköisesti esiinny uuden luonnonsuojelulain mukaisia uudelleen määriteltyjä suojeltavia luontotyyppisiä, eli pähkinäpensaikkoja, tervaleppämetsiä tai ketoja.

Alueelta tehdyissä luontoselvityksissä on kartoitettu alueen metsäiset alueet, joiden on todettu koko kaava-alueella olevan pitkälti talousmetsäkäytössä, ja jotka ovat siten luonnontilaltaan muuttuneita. Luonnontilaltaan parhaiten säilyneet kohteet on rajattu luonnonsuojelullisesti arvokkaina. Mikäli

Saarenmaan alueella esiintyisi luonnontilaisena tai sen kaltaisena säilyneitä luonnonsuojelulain 64 §:n luontotyypppejä, sijoittuisivat nämä todennäköisesti näille jo luonnonsuojelullisesti arvokkaina rajatuille kohteille.

Saarenmaa-Ruskon asemakaavan luontoselvityksessä (FCG Oy, 2017) on selvitysalueelta luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaina kohteina rajattu yhteensä 7 kohdetta, joista neljä rajausta on liito-oravan elinalueita. Liito-oravan elinalueina rajatut kohteet ovat tyypiltään vanhaa kuusivaltaista lehtomaista tai tuoretta kangasta, joilla selvityksen mukaan kasvaa kuusen ohella lähinnä haapaa ja koivua. Kolme muuta luontokohdetta ovat kuusta, koivua, harmaaleppää ja haapaa kasvava korpi ja lehtolaikku, järeää kuusta, koivua ja haapaa kasvava vanha lehtomainen metsä sekä mäntyvaltainen ojittamaton suokuvio (taulukko 2; FCG Oy, 2017).

Saarenmaan osayleiskaavan luontoselvityksessä (Kangasalan kaupunki, 2018) arvokkaiden luontokohteiden rajauksia on tehty yhteensä 15. Rajattujen luontokohteiden luontotyypppejä ovat mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat sekä kuusivaltaiset tuoreet ja lehtomaiset kangasmetsät. Kuusten seassa näissä kangasmetsissä kasvaa selvityksen mukaan yleisesti haapaa, joillain kuvioilla myös koivuja ja raitaa. Rajattuihin luontokohteisiin kuuluu myös useampia tuoreita ja kosteita lehtolaikkuja. Kuvailtujen lehtojen pääpuulajit vaihtelevat kuusesta harmaaleppään. Muita alueen lehdoilla tavattavia puulajeja ovat koivut, haapa, raita, tuomi, pihlaja ja eräällä paikalla jopa lehmus. Alueen ruoho- ja heinäkorpien sekä metsäkortekorpien ja saniais- korpien puusto vaihtelee niin ikään kuusista hieskoivuun. Pensaskerraston lajistoon kuuluu paikoin pihlajat, tuomet, haavat ja harmaalepät (taulukko 2; Kangasalan kaupunki, 2018).

Kummassakaan luontoselvityksessä (FCG Oy, 2017; Kangasalan kaupunki, 2018) ei arvokkaina rajattujen kohteiden kasvillisuuden kuvauksissa, tai muidenkaan metsäalueiden kuvauksissa, ole mainittu vaateliaksi lajiksi luokiteltua pähkinäpensasta, johon huomionarvoisena lajina kiinnitetään kartoituksissa aina huomiota. Samoin kohteiden kuvauksissa ei ole mainittuna, että alueen lehdoissa tai korvissa kasvaisi puustossa tervaleppää. Myöskään metsäkeskuksen avoimien metsävaratietojen mukaan Saarenmaan

Arvokkaina luontokohteina rajattujen kohteiden luontotyyppien uhanalaisuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Joidenkin kohteiden luontotyyppien uhanalaisuusluokka on muuttunut, mutta näiden muutoksien syynä ovat olleet muutokset luontotyyppien uhanalaisuuden arvioinneissa käytetyissä arviointimenetelmissä. (taulukko 2)

Taulukko 2. Saarenmaan osayleiskaava-alueelta tehdyissä luontoselvityksissä (FCG Oy, 2017 & Kangasalan kaupunki, 2018) luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaina rajattujen luontokohteiden luontotyypit ja niiden uhanalaisuusluokituksissa tapahtuneet muutokset vuonna 2019 julkaistun uuden uhanalaisuusarvioinnin jälkeen (Kontula & Raunio, 2018). Käytetyt lyhenteet: CR: äärimmäisen uhanalaiset, EN: erittäin uhanalaiset, VU: vaarantuneet, NT: silmälläpidettävät, LC: säilyvät.

	Luontokohde	Luontokohteiden luontotyypit	Raunio ym. 2008.	Kontula & Raunio, 2018	Luokkamutoksen syy
Saarenmaa-Ruskon asema-kaavan luontoselvitys (FCG Oy, 2017)	1. Lorunkorven liito-oravametsä	Vanha kuusivaltainen lehtomainen kangas	NT	EN	luokittelun muutos, menetelmän muutos
	2. Mäkelän itäinen liito-oravametsä	Vanha kuusivaltainen lehtomainen kangas	NT	VU	
		havumetsävyöhykkeen kangasmaiden purot	VU	EN	menetelmän muutos, luokittelun muutos
	3. Mäkelän läntinen liito-oravametsä	Vanha kuusivaltainen lehtomainen kangas	NT	EN	luokittelun muutos, menetelmän muutos
	5. Korpi ja lehto	Ruoho- ja heinäkorvet	EN	EN	
		keskiravinteinen kostea lehto	NT	NT	
	6. Monimuotoinen vanha metsä	Vanha kuusivaltainen lehtomainen kangas	NT	NT	
		Havumetsävyöhykkeen kangasmaiden purot	VU	EN	menetelmän muutos, luokittelun muutos
	7. Ojittamaton suo	Sararäme	VU	VU	
		tupasvillaräme	NT	VU	menetelmän muutos
7 ja 8. Lähteet	-	EN	EN		
Saarenmaan osayleiskaavan luontoselvitys (Kangasalan kaupunki, 2018)	1 Lehto	tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	VU	
	2 Runsaslaha-puustoinen vanha kuusimetsä	Vanha kuusivaltainen lehtomainen kangas	NT	NT	
		Saniaiskorvet	EN	EN	
		Kosteet keskiravinteiset lehdot	NT	NT	
	3 Lehto	Tuoreet runsasravinteiset lehdot	CR	EN	menetelmän muutos
	4 Alasen rauhousalue ympäristöineen	Vanhat kuusivaltaiset lehtomaiset kankaat	NT	NT	
		Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	VU	
		Kosteet keskiravinteiset lehdot	NT	NT	
		Lähteiköt	EN	EN	
	5 Metsäkortekorpi	Metsäkortekorvet	EN	EN	
	6 Puro	Havumetsävyöhykkeen kangasmaiden purot	VU	EN	menetelmän muutos, luokittelun muutos
Vanhat kuusivaltaiset lehtomaiset kankaat		NT	NT		

	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	VU	
7 Lähde	Lähteiköt	EN	EN	
8 Jyrkänne	Vanhat kuusivaltaiset lehtomaiset kankaat	NT	NT	
	Karut varjoisat kalliojyrkänteet	NT	NT	
9 Metsäkortekorpi	Metsäkortekorvet	EN	EN	
10 Kallioinen vanhanmetssäalue	Vanhat mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat	NT	CR	luokittelun muutos, menetelmän muutos
11 Naapinkalliot	Vanhat kuusivaltaiset lehtomaiset kankaat	NT	NT	
	Ruoho- ja heinäkorvet	EN	EN	
	Metsäkortekorvet	EN	EN	
	Saniaiskorvet	EN	EN	
	Keski-ikäiset mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat	NT	EN	luokittelun muutos, menetelmän muutos
12 Sarakorpi	Ruoho- ja heinäkorvet	EN	EN	
	Metsäkortekorvet	EN	EN	
	Sarakorvet	VU	VU	
13 Norouoma ja lehto	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	NT	
14 Pitkäjärven ja Kisapirtin ympäristön metsäalueet Kuva	Kosteat keskiravinteiset lehdot	NT	NT	
	Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU	VU	
	Tuoreet runsasravinteiset lehdot	CR	EN	menetelmän muutos
	Vanhat kuusivaltaiset lehtomaiset kankaat	NT	NT	
	Vanhat sekapuustoiset lehtomaiset kankaat	VU	VU	
	Keski-ikäiset mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat	NT	EN	luokittelun muutos, menetelmän muutos
	Lähteiköt	EN	EN	
	Sararämeet	VU	EN	menetelmän muutos
	Ombrotrofiset lyhytkorsinevat	NT	VAIHTELUVÄLI LC-NT	
15 Lähteinen lehto	Lähteiköt	EN	EN	
	Kosteat runsasravinteiset lehdot	VU	VU	

6 Saarenmaan osayleiskaava-alueelta havaitut uhanalaiseksi säädetyt lajit

Luonnonsuojelulain 75 §:n 1 momentissa tarkoitettuja uhanalaisia eliölajeja ovat luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteessä 6 luetellut eliölajit koko maassa. Lajit ovat sellaisia luonnonvaraisia eliölajeja, joiden riski hävitä luonnosta on kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella vähintään korkea.

Saarenmaan osayleiskaavan alueelta on tiedossa viranomaisrekistereihin vietyjä havaintoja kymmenestä uhanalaiseksi säädetystä lajista. Lajeista

neljä on lintuja, yksi nisäkäs (liito-orava), yksi pistiäinen, yksi sienilaji sekä kolme sammallajia, joista yksi on luokiteltu myös erityisesti suojeltavaksi lajiksi.

Liito-oravan tiedossa olevat elinpiirit on huomioitu kumoutuneen osayleiskaavan suunnittelussa rajaamalla elinpiirit kaavaan. Uhanalaisista sammallajeista kahden havainnot sijaitsevat kokonaisuudessaan luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaina rajatuilla alueilla. Samoin myös uhanalaiseksi luokitellun sienilajin havainnot sijoittuvat arvokkaana rajatuille alueille. Kolmannen uhanalaiseksi säädetyn sammallajin levinneisyys on alueella laaja ja yksittäisiä havaintoja lajista sijoittuu melko tasaisesti koko kaava-alueelle. Kartoituksissa alueelta löydetyt lajin ydinalueet sijoittuvat kumoutuneessa osayleiskaavassa kuitenkin pääsääntöisesti viheralueille tai aivan näiden tuntumaan sekä kaavassa reservialueiksi tai selvitysalueeksi kaavoitetuille alueilla. Viranomaisrekisteriin kirjattu uhanalaisen pistiäisen havainto niin ikään sijoittuu yleiskaavan selvitysalueelle.

Viranomaisrekisteriin on kirjattu uhanalaisiksi säädetystä linnuista havaintoja huuhkajasta, varpuspöllöstä, mehiläishaukasta sekä hömötiaisesta, joista kaikki ovat luonteeltaan metsäisten alueiden pesimälinnustoa. Petolinnuista kuitenkin vain varpuspöllön kohdalla selvitysalueelle sijoittuu lajista havaintoja viranomaisportaalissa olevan suojelun arvoiset petolintujen pesäpaikat rekisterin osalta. Varpuspöllö ei kuitenkaan ole sidottu joka vuosi samaan pesäpuuhun (esim. Baroni, 2022). Myös lajin keskimääräinen elinikä on suhteellisen lyhyt, noin 6 vuotta, joten varpuspöllöjen pesäpaikkojen tarkat sijainnit eivät ole vuodesta toiseen vakioita. Hömötiaisesta kirjatusta havainnoista ei käy ilmi, onko kyseessä pesintään liittyvää havainnointia, joskin havainnot sijoittuvat hömötiaiselle sopiville habitaateille.

Kokonaisuudessaan uhanalaiseksi säädettyt lajit on otettavissa huomioon alueen yleiskaavoituksessa tai myöhemmässä asemakaavoitusvaiheessa luonnonsuojelulain 76 §:n mukaisesti. Useampi uhanalaisista lajeista tehdystä havainnoista sijoittuu osayleiskaavassa jo luo-merkinnöin turvatuille alueille tai viheralueille.

Selvitysalueelle sijoittuvien uhanalaiseksi säädettyjen lajien havaintojen sijainnit on esitetty liitteessä yksi, joka on tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön.

7 Johtopäätökset

Saarenmaan osayleiskaavaa varten vuosina 2017-2022 tehdyt luontoselvitykset eivät edellä esitetyn pohjalta ole ristiriidassa uudessa luonnonsuojelulaissa esitettyjen muutoksien kanssa. Luontotyyppien päivittyneet uhanalaisluokitukset eivät myöskään aiheuta muutoksia luontoselvityksissä tehtyihin johtopäätöksiin.

Saarenmaan osayleiskaava on suunniteltu toteutettavaksi vaiheittain pidemmän ajan kuluessa. Pitkällä aikavälillä muutokset alueen luonnonolosuhteissa ja alueella esiintyvien eliölaajien esiintymisalueissa ovat hyvinkin todennäköisiä. Samalla jatkuu myös luontotyyppien ja eliölaajien uhanalaisuuden kehittymisen seuranta. Tulevaisuudessa muutokset luontotyyppien ja eliölaajien uhanalaisuuden luokituksissa ovat todennäköisiä. Siten osayleiskaava-alueella eri alueiden asemakaavoituksen ja rakentamisen edetessä luontoselvityksiä tulee jatkossakin päivittää vastaamaan sen hetkistä tilannetta.

8 Lähteet

Baroni, D. 2022. Cavity-use and spatial ecology of the eurasian pygmy owl in the managed boreal forests. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisu 388. Painosalama, Turku, Finland.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja. 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. Osat I ja II.

Lindholm, A. 2014. Pirkanmaan arvokkaiden kallioalueiden nykytilan selvitys 2015. Pirkanmaan liitto 2015.

Liukko, U.-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E.-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015. –Ympäristöministeriö, Suomen Ympäristökeskus.

Metsäkeskus. 2023. Metsävarakuviot. Paikkatietoaineistot. <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/aineistot-paikkatieto-ohjelmille/paikkatietoaineistot>

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén A. & Mannerkoski I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Erillisjulkaisu. s. 685. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.). 2008. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 8/2008. Osat I ja II. 2

Suomen ympäristökeskus (2023) Serpentiinikallioaineistot31102023. Suomen ympäristökeskus (<https://ckan.ymparisto.fi/dataset/%7B06CD5F94-796F-46FA-BF0A-BE52CF5A77F7%7D>)

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below A., Jukarainen, A., Lehikoinen A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015. –Ympäristöministeriö, Suomen Ympäristökeskus.